



MAKÜ FEBED
ISSN Online: 1309-2243
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/makufebed>

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi Özel Sayı 1: 9-17 (2016)
The Journal of Graduate School of Natural and Applied Sciences of Mehmet Akif Ersoy University Special Issue 1: 9-17 (2016)

Soyut Resim Sanatının Mekansal Tasarımına Aktarılması^β

Çiğdem ÇİÇEK¹, Latif Gürkan KAYA^{2*}

¹Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mekansal Planlama ve Tasarım Anabilim Dalı, Burdur

²Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi, Burdur

✉ Sorumlu Yazar (Corresponding author)*: lgkaya@gmail.com

ÖZ

Görsel sanat eserlerinin içine giren resim, mimari ve heykel farklı alanlar olarak görülse de, ortak noktaları sanattır. İki boyutlu resimler de, 3 boyutlu mimari ve heykeller de bir sanat eseridir. Bir yapının sanatsal değeri yoksa mimari değeri de yoktur. Resimle mimarlık arasında kurulan bağ, yaratıcılığı artırmada ve yeni ürünler oluşturma da tasarımcılara yardımcı olabilir. Resimle tasarım arasında bir ilişki kurulabilir, hatta birlik oluşturabilir.

Bir mekânı tasarlarlarken, tasarımın çıkış noktası olarak bir sanat eserini ele alabilmek, soyut resmin üzerinde bulunan nokta, çizgi, düzlem ve geometrik şekilleri kütle olarak üçüncü boyuta aktarıldığında, sanata dokunabilmek, algılabilmek ve sanatın içinde sanatı yaşatabilmektir.

Anahtar Kelimeler: Soyut, Resim, Sanat, Mekân, Mekânsal Tasarım

Transferring Abstract Painting Art to the Spatial Design

ABSTRACT

Even if paintings, architecture and sculpture enter into the visual arts can be considered different areas, art is common. Two-dimensional images, three dimensional architecture and sculpture are also a work of art. If a building has not an artistic value, there is no architectural value. Connections established between architecture and painting can assist the designers in creating new products and boost creativity. It can even create unity by establishing a relationship between design and painting.

Being able to handle an artwork as a start point of a design when design when designing a place means that being able to touch an art, perceive it and being able to foster the arts in art when transferring o point, the line, the plane and geometric shapes like a mass to the third dimension.

Keywords: Abstract, Painting, Art, Space, Spatial design

SANAT

Sanat, güzellik karşısında duyulan heyecan ve yaratıcılıktır. Sanat, bir duyguyu yaşayan insanın, o duyguyu bilerek ve isteyerek başkalarına aktarma olayıdır (URL-1,2016). Güzeli daha iyi gören, anlayan ve onu kendi görüş ve duygusuna göre ifade edebilen ender insanlara da “sanatkâr” veya “sanatçı” denir.

^β 10 -12 Mayıs 2016 tarihleri arasında Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tarafından düzenlenen “2016 Akademik Gelişim Günleri” kapsamında sunulmuştur.

Sanat 3'e ayrılır, ilk olarak pratik sanatlar; marangozluk, dokumacılık, aşçılık vb. günlük hayatımıza yer edinmiş ustalık isteyen mesleklerdir. İkinci olarak güzel sanatlar; edebiyat, müzik vb. bölümleri kapsar. Üçüncü olarak da görsel sanatlar; resim, heykel, mimari, tiyatro, bale, opera, fotoğraf, sinema vb. bölümleri içerir.

Sanatlar birbirini destekler ve tamamlarlar, birbirleriyle iç içe geçer ve birbirlerinden etkilenirler. Celant'a (2004) göre sanatlar birbirini etkileyebildiklerinden, her sanat bir diğer sanata bulaşır.

Sanat Eseri

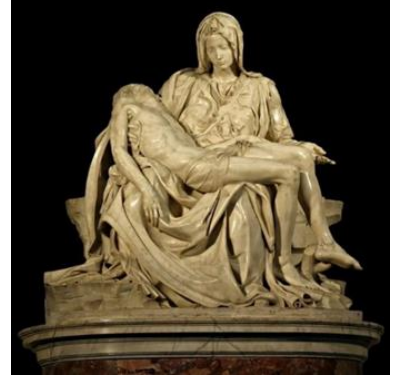
Sanat eseri, bilgilendirici ve nesnel değildir, özgün ve evrenseldir. Yarar amacı güdülmeden estetik kaygıyla üretilir. Sanat eserleri kalıcıdır. Tarihteki en ünlü sanat eserlerinden örneklerdir Şekil 1 ile 3 arasında verilmektedir.



Şekil.1. İnci küpeli kız, Johannes Vermeer



Şekil.2. Mona Lisa, Leonardo Da Vinci



Şekil.3. Pieta, Michelangelo di Lodovico Buannaroti

Soyut Resim

Doğada var olan gerçek nesnelere betimlemek yerine, fiziksel gerçeklikten öteye geçip iç gerçekliği yansıtmaya çalışılır, nesneye ve figüre bağlı değildir. Soyut resim yirminci yüzyılda sanatın en önemli akımlarından biridir. Tek bir akım olarak değil, birçok sanat akımı içinde değişime uğrayarak var olmuştur. Sembolizm, art nouveau, ekspresyonizm, fovizm, kubizm, pürizm fütürizm, De stil, dadaizm, sürrealizm vb. akımlar soyut sanat olarak ele alınır (URL-2, 2016). Şekil 4 ile 6 arası çalışmalar, soyut resim sanatına örnek çalışmalardır.



Şekil 4. Nature morte, Pablo Picasso (1931)



Şekil 5. Kurdele, Burhan Doğançay (1970)



Şekil 6. Çiğdem ÇİÇEK (2008)

TASARIM

Tasarım kavramı ile ilgili olarak birçok farklı tanım ve yaklaşım bulunmaktadır. Örneğin Akgül'e (2013) göre tasarım; kaleme alınan ilk şekil, tutku, hayal gücü, yaratıcılık, işlevsellik, yenilikçi, estetikdir. Varoluş ve varoluş çabasıdır. Hayatımızın içinde yer alan tüm yapıları çevre hatta doğal çevre tasarımıyla ilişkilidir.

Birçok araştırmacıya (Örneğin; Bayazıt, 1994; Rudowicz, 2003; Önal, 2011; Kaya, 2014) göre tasarım bir problem çözme sürecidir, bazı araştırmacılara göre karar verme, kimilerine göre ise denem-yanılma sürecidir. Ama en temel tanımı ile tasarlama bir plan ya da eskiz yapmak üzere zihinde canlandırmak, biçim vermek ya da üretilerek zihinde canlandırılan bir plandır.

Mekansal Tasarım

Mekan; Çeşitli fikirlerle ele alınmakla beraber geniş bir çerçeve ile insanı çerçeveden belli bir ölçüde ayıran ve içinde eylemlerini sürdürmesine elverişli olan boşluk ve sınırları gözlemciler tarafından algılayabilen uzay parçası olarak tanımlanabilir (URL-3, 2016).

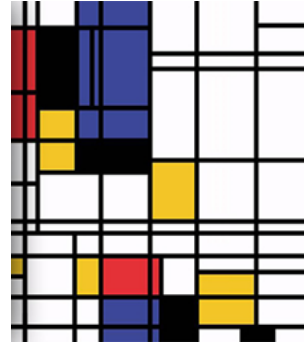
Mekan tasarımı da mekansal hacime müdahale yoluyla özgün öğelerin yerleştirilmesi ve yüzeylerin işlenmesi yoluyla farklı kimlik ve atmosfere sahip ortamlar yaratılmasıyla ilgilenen bir uygulamadır (URL-4, 2016). Teknik, sanatsal ve estetik kriterler göz önüne alınarak alanlarda yapılan değişiklikler, mekânsal tasarımın içerisinde yer almaktadır (MEB, 2012). Kendini anlatmayan, bir karakteri olmayan mekanlara anlam yükleyip onlar için tarz veya konsept oluşturmak da mekânsal tasarımın hedefleri arasındadır.

SOYUT RESİM SANATINDAN TASARIMA

Soyut resim birçok alanda tasarıma aktarılmıştır. Hollandalı ressam Piet Mondrian'ın De Stijl kuramı onu, Avrupa' da soyut sanatın öncülerinden yapmıştır. Bu kuramda, temel renkler ve basit geometrik formlar arasındaki ilişkilerden yararlanılmaktadır (Şekil 7-8).

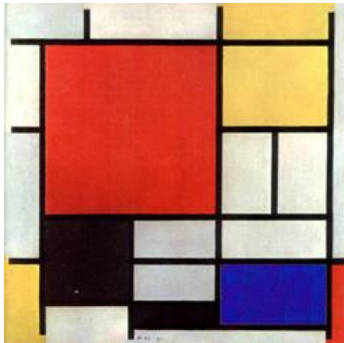


Şekil 7. De Stijl, Piet Mondrian



Şekil 8. De Stijl, Piet Mondrian, 1921

Resimde bulunan her bir çizginin, her bir geometrik formun ve rengin; derin, sembolik anlamları vardır. Eser, tam bir kare şeklindeki tuval üzerine farklı boyutlardaki dikdörtgenler kullanılarak oluşturulmuştur (URL-5, 2016). De stil tarzı ve de stil tarzının birçok alanda tasarıma aktarılmıştır (Şekil 9-10).



Şekil 9. De Stijl, Piet Mondrian



Şekil 10. De Stijl tarzının tasarıma aktarılmasına örnekler

Resim Sanatından Heykele Aktarılması

Ressam ve Heykeltıraş Ayhan Tomak, 1990 yılında yaptığı desenlerden yola çıkarak yağlı boya resimlerine dönüştürdüğü eserlerini, 25 yıllık bir zaman sürecinde, ahşap heykellere dönüştürerek kendini farklı disiplinlerde

ifade etme fırsatı bulmuştur (Tomak, 2016). Ayhan Tomak'ın 1990 yaptığı yağlı boya tablosunun 3. boyuta dönüştürdüğü heykel çalışması Şekil 11 ve 12'de görülmektedir.



Şekil 11. Tablo, Ayhan TOMAK, 1990
(Tomak, 2016)



Şekil 12. Heykel, Ayhan TOMAK, 2005
(Tomak, 2016)

Soyut Resim Sanatından Mekansal Tasarıma

Bir mekan tasarlarken tasarım çıkış noktası olarak bir sanat eserini ele alabilmek, soyut resim sanatındaki aynı formları aynı renkleri aynı algıyı oluşturarak, bir mekan tasarlanabilir. Soyut sanatın öncülerinden ressam Wassily Kandinsky'in eserleride mekan tasarımına aktarılmış örnekler vardır. Şekil 13-14; soyut bir resimden mekan tasarımına örnek yapılmış, soyut resim ve tasarım maketidir.



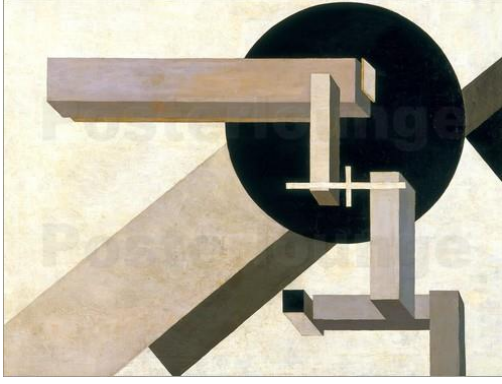
Şekil 13. Wassily Kandinsky soyut resimi



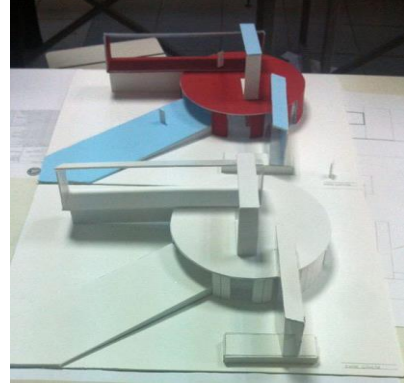
Şekil 14. Mekan tasarım maketi

Ressam ve mimar El Lissitzky'in eserleri genellikle resim ve grafik sanatları alanındadır. Resimlerinin üzerinde bulunan çizgi, düzlem ve geometrik şekilleri kütle olarak üçüncü boyuta aktarılabilir.

Şekil 15-16; Ressam ve mimar El Lissitzky'in soyut resim çalışmasından esinlenerek yapılmış, mekan tasarım maketini göstermektedir.

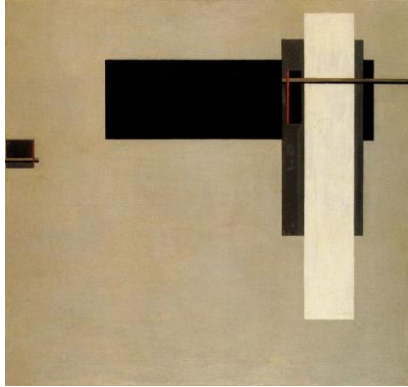


Şekil 15.El Lissitzky'nin soyut resmi



Şekil 16.Mekan tasarım maketi

Ressam ve mimar El Lissitzky'in soyut geometrik şekiller kullandığı resimlerinde de bir stil geliştirdi. İki boyutlu resimden, üç boyutlu mekan düzenlemesine geçiş olarak nitelendirdiği, proun odaları adını verdiği bir kavram ortaya çıkartmıştır.Bunu, içinde dolaşarak kendini sınırlayan öğeler üstünde yer alan sanat yapıtlarının algılayabildiği üç boyutlu bir çerçeve olan proun mekanı adlı yapıtlarında gerçekleştirmeye çalışmıştır.Bu mekanları birincil öğeler, renkler, düzlemler, çubuklar, küpler, küreler, beyaz siyah ve grilerle düzenlemiştir.(URL-6, 2016) Amacı resim sanatıyla mimarlık sanatı arasında birlik oluşturmak istenmesidir. Soyut bir resim, proun odalarında 3 boyutlu olarak aktarılmıştır (Şekil 17-18).



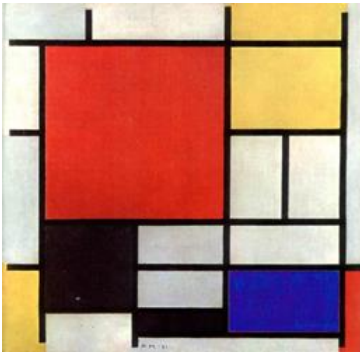
Şekil 17. El Lissitzky'nin soyut resmi



Şekil 18. El Lissitzky'nin Proun odasıdır

De Stijl'den Mimari Tasarıma

Hollandalı ressam Piet Modrian'ın De stijl kuramı, mimaride dış cephe tasarımı olarak da aktarılmıştır. Resimdeki renkler,çizgiler, ve formlar ele alınarak mimarinin dış cephelerinde 3 boyutlu olarak aktarılmıştır .Görünüm olarak farklı ve dikkat çekici bir tasarım olabilir. (Şekil 19-20a-c).



Şekil 19.De stijl tarzı



Şekil 20a.Dış cephe tasarımı



Şekil 20b.Dış cephe tasarımı

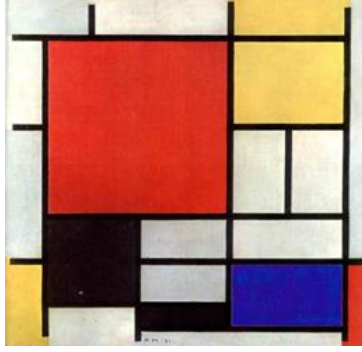
Soyut Resim Sanatının Mekansal Tasarımına Aktarılması



Şekil 20c. Dış cephe tasarımı

De Stijl'den İç Mekan Tasarımına

Piet Modrian'ın De stijl tarzı iç mekan tasarımı olarak da aktarılmıştır. Resimdeki renkler, çizgiler, ve formlar ele alınarak, birçok farklı iç mekana ve mobilyaya aktarılabilir. Mesala bir kafenin iç mekan tasarımına, bir ofisin mekan tasarımına veya iç mekanda mobilya tasarımı olarak aktarılabilir. Görünüm olarak farklı ve dikkat çekici bir tasarım olabilir (Şekil 21-22a-c).



Şekil 21. De stijl tarzı



Şekil 22a. İç mekanda mobilya tasarımı



Şekil 22b. İç mekânda tasarım



Şekil 22c. İç mekânda tasarım

Soyut Resim Sanatının Mekânsal Tasarımına Aktarılması

İki boyutlu soyut resmin, strüktür ve formlarını kütleye dönüştürerek bir mekana 3 boyutlu olarak aktarılmasına birçok örnek bulunabilir (Hajek ve Gomringer, 1997) (Şekil 23-26).

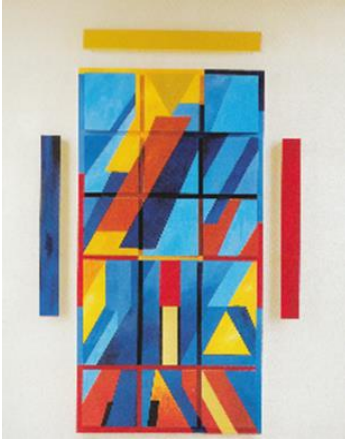
Soyut Resim Sanatının Mekansal Tasarımına Aktarılması



Şekil 23. İki boyutlu resim (Hajek ve Gomringer, 1997)



Şekil 24. Soyut resmin mekansal tasarıma aktarımı; Almanya -Schwelm, 1972 (Hajek ve Gomringer, 1997)



Şekil 25. İki boyutlu soyut resim (Hajek ve Gomringer, 1997)

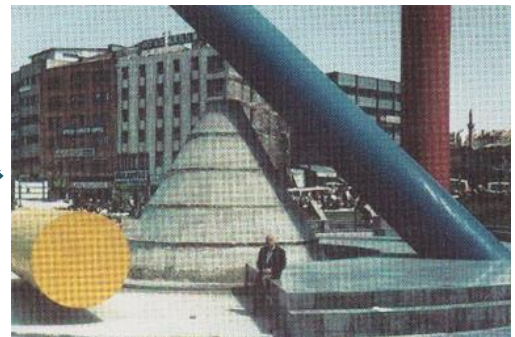


Şekil 26. Soyut resmin iç mekan tasarımına aktarımı; Nürtingen Kilisesi, 1988 (Hajek ve Gomringer, 1997)

Otto Herbert Hajek'in yaptığı bir soyut resimi, mekansal planda tasarım olarak aktarılmıştır. Soyut resimdeki; formları, renkleri ve algıyı, kütle ve hacimle gerçek hayata aktarılmıştır (Şekil 27-30).



Şekil 27. Otto Herbert Hajek tarafından çizilen bir soyut resim (Hajek ve Gomringer, 1997)



Şekil 28. Soyut resmin mekana uyarlanması; Ankara-Türkiye, 1992-93 (Hajek ve Gomringer, 1997)



Şekil 29. Otto Herbert Hajek tarafından çizilen bir soyut re-sim (Hajek ve Gomringer, 1997)



Şekil 30. Soyut resmin mekana uyarlanması; Avusturya, 1973 (Hajek ve Gomringer, 1997)

Soyut bir resimdeki renkler, formları ele alarak, iç mekanda mobilya tasarımına aktarılabilir. İç mekanda tasarımsal, farklı, dikkat çekici ve kullanışlı mobilyalar olabilir. Şekil 31 ve 32'de Otto Herbert Hajek'in yaptığı bir soyut resmin mobilya tasarımına aktarılması görülmektedir (Hajek ve Gomringer, 1997).



Şekil 29. Hajek'in soyut resmi (Hajek ve Gomringer, 1997)



Şekil 30. Soyut resmin mobilya tasarımına aktarılması (Hajek ve Gomringer, 1997)



SONUÇLAR

Soyut bir resmin mekansal tasarıma aktarılması çalışmasında, aşağıdaki başlıca sonuçlara ulaşılmıştır;

- Soyut resim sanatını, mekan tasarımı olarak aktarıldığında, sanatı sanatla güçlendirip, resim sanatıyla, mekan tasarımları arasında bir ilişki kurmak hatta birlik oluşturulabilmektedir.
- Mekan tasarımlarında da sanatsal değerde olmalıdır. Bu amaçla resimle mimarlık arasında kurulan bağ, birbirini tamamlar.
- Tanımsız bir alan yerine, tasarımda sınırlandırılmış bir çıkış noktasından hareket etmeyi sağlamak. Bir mekan tasarlarken form yaratma, strüktür kurgulama sürecinde fikir ve yöntem geliştirebilmek.
- Bir mekan tasarlarken tasarım çıkış noktası olarak soyut bir resim ele alındığında, resimdeki; formları, renkleri ve algıyı, kütle ve hacimle gerçek hayata aktarıldığında, sanata dokunabilmek, algılayabilmek ve sanatın içinde sanatı yaşatabilmektir.

KAYNAKLAR

- Akgül, B., (2013). Tasarım ve Yaratıcılık. Kitap Bölümü, *Resimden Mekana: Kandinsky- Sanat ve Mimarlık Arakesitinde Tasarım Stüdyoları*, Nobel Akademik Yayıncılık, 1-10.
- Bayazıt, N., (1994). *Endüstri Ürünlerinde ve Mimarlıkta Tasarlama Metodlarına Giriş*, Literatür Yayıncılık, İstanbul.
- Celant, G. (2004). *Architecture & Arts 1900-2004*. Milano:Shira Press Office.

Soyut Resim Sanatının Mekansal Tasarımına Aktarılması

- Hajek, O.H.; Gomringer, E., (1997). *O. H. Hajek, Zeichen setzen - Zeichen für Menschen*, Münster Coppenrath.
- Kaya, L.G., (2014). Tasarımda Çevreci Yaklaşım Ders Notları. Akdeniz Üniversitesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, Antalya.
- MEB, (2012). Organizasyonlarda Mekan Tasarımı. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Rehber Modül, No: 214T00098, Ankara.
- Önal, G.K., (2011). Yaratıcılık ve Kültürel Bağlamda Mimari Tasarım Süreci. *Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 16(1):155-162.
- Rudowicz, E., (2003). Creativity and Culture: A Two Way Interaction, *Scandinavian Journal of Educational Research*, 47(3): 273-290.
- Tomak, A., (2016). Ayhan Tomak Kişisel Web Sitesi, <http://ayhantomak.com> (Erişim Tarihi: 10.05.2016)
- URL-1, (2016). Sanat, <http://sanat.nedir.com/#ixzz47fqbcSwY/>, (Erişim Tarihi: 01.05.2016)
- URL-2, (2016). Soyut resim, <http://nasilkolay.com/soyut-resim-nedir>, (Erişim Tarihi: 02.05.2016)
- URL-3, (2016). Mekan, <http://www.turkcebilgi.com/mezan>, (Erişim tarihi:07.06.2016)
- URL-4, (2016) .Mekan tasarımı,
<http://homes.ieu.edu.tr/~iaed201/%C4%B0%C3%A7%20Mekan%20Tasar%C4%B1m%C4%B1%20Nedir.pdf> (Erişim Tarihi: 05.05.2016)
- URL-5, (2016). De stil sanat, <http://www.designishistory.com/1920/de-stijl/> (Erişim Tarihi: 05.05.2016)
- URL-6. (2016) Proun odaları, <http://www.filozof.net/Turkce/edebiyat/edebi-sahsiyetler-kisilikler-biyografileri/19309-el-lissitzky-kimdir-hayati-eserleri-hakkinda-bilgi.html?showall=1> (Erişim tarihi: 07.06.2016)
-